

ARGOUL ÎN DISCURSUL PARLAMENTAR

IOAN MILIC

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Recursul politicianilor la argou poate fi analizat din perspectiva receptivității, înându-se cont de: a) în plan istoric, discursul actual se dezvoltă pe fondul lipsei de modele tradiționale și durabile de comunicare politic; b) în plan politic, discursul reflectă sau ar trebui să reflecte o ideologie la care actorul politic ar trebui, în principiu, să adere, însă realitatea cuvântelor parlamentare contrastează cu idealul unei asemenea forme de comunicare publică; c) în plan lingvistic, discursul politic actual pune în lumină dinamica relațiilor între două categorii de norme, literară și populară, supuse prefacerilor generate de dinamica vieții socioculturale.

Aceste aspecte favorizează și potențiază, în discursul parlamentar actual, serii de proprietăți ce se cuvin a fi descrise și interpretate. Materialul lingvistic care ilustrează elementele teoretice ce urmează a fi discutate este cules din stenogramele din elor parlamentare, prin interogarea corpusului lingvistic disponibil la adresa electronică <http://www.cdep.ro/pls/steno/steno.home>. De asemenea, numărul declarațiilor și intervențiilor politice în care se apar termeni argotici este infim în raport cu totalul numeric al dezbaterilor parlamentare din 1996 (an în care s-a constituit baza de date) și până în prezent, respectivele lucruri de cuvânt se dovedesc semnificative pentru examinarea unei tendințe lingvistice actuale: printr-o trundere a argoului în comunicarea formală.

1. Discurs și cunoaștere

Orice act discursiv este expresia umanului dat fiind că în discurs este reprezentată și organizată semiotic relația omului cu realitatea. Ființa umană cunoaște lumea în chip nemijlocit, prin trăire, gândire și acțiune. Totodată, omul îi reprezintă lumea în și prin limbaj, această reprezentare având caracter simbolic și plinar. „Cunoașterea și limbajul”, nota M. Foucault (2006: 152), „sunt riguros intersectate. Ele au, în reprezentare, aceeași origine și același principiu de funcționare, se sprijină reciproc, se completează și se critică în încetare”. „Cine vorbește «comunică» și «se comunică». O face pentru alții și o face pentru el”, observă, cu îndreptărire, T. Vianu (1968: 32), pentru a arăta că identitatea și alteritatea nu se polarizează static, ci sunt ipostaze dinamice ale interacțiunii comunicative. Direcția urmată de Vianu se bucură de o tradiție cu originea în antichitatea greacă. În *Retorica* lui Aristotel, discursivitatea este analizată ca manifestare intențională a capacității omului de a se exprima și de a exprima ceva pentru altcineva iar genurile retorice sunt abstrase din realitatea comunicării, fiind considerate și descrise din perspectiva efectelor asupra receptorului¹. În continuitatea

¹„Genurile retoricii sunt în număr de trei, atâtea câte sunt, de altfel, și clasele de auditori ai discursurilor. Căci discursul este format din trei elemente, și anume: cel care vorbește, subiectul despre care el vorbește și cel care ruia el îi vorbește, iar scopul se referă la acesta din urmă, vreau să spun auditorul.” (Aristotel, 2004: 101). Axa *emisor* (cel care vorbește) – *mesaj* (subiectul) – *receptor* (cel care ruia și se vorbește) este invocat pentru a lămurii două aspecte pragmatic fundamentale, și anume

demersului aristotelic, analiza discursului, în general, și a discursului politic, în particular, poate fructifica achizițiile conceptuale și metodologice ale *teoriei actelor de limbaj*, mai cu seamă distincția *enun constatativ – enun performativ* poate fi extinsă pentru a afirma existența a două dimensiuni discursive, *constatativ* și *performativ*. De exemplu, dacă în discursul publicistic domină dimensiunea constatativă, deoarece finalitatea comunicării este de „a prezenta”, în discursul politic dominantă este dimensiunea performativă, întrucât scopul cuvânturilor este de „a acționa”. De altfel, potențialul performativ al unor specii discursive precum sloganul, negocierea, dezbateră, consultarea, declarația etc. este dezbătut în literatura de specialitate (Silviu 1999/2009; Zafiu 2007). Totodată, teoria actelor de limbaj oferă posibilitatea de a descrie, pe baza tipologiei propuse de J. R. Searle¹, ipostazele intenționale în anumite genuri ale discursului politic. Dimensiunea performativă a discursului politic este pusă în evidență prin comisiuni, directive, declarative și expresive, fenomen firesc dacă se încontring discursul politic îndeplinește ceva, pretinde, promite, problematizează sau face ceva.

O altă direcție utilă pentru a evidenția rolurile argotismelor în lucrurile de cuvânt ale parlamentarilor români este *analiza critică a discursului*, orientare care insistă asupra caracterului intențional al discursului politic în relație cu efectele cognitiv-discursive pe care ideologia și acțiunea politică le au asupra societății. Această tendință propune, prin reprezentanții săi, analiza relațiilor dintre cogniție și discurs.

Nu în ultimul rând, trebuie amintită *teoria relevanței* (Sperber, Wilson 2004), direcție pragmatic dezvoltată în acord cu *principiul cognitiv al relevanței*, potrivit căruia facultatea de a cunoaște tinde să fie îndreptată spre maximizarea relevanței și cu *principiul comunicativ al relevanței*, conform căruia enunțurile creează orizonturi de relevanță optimă. Relevanța cuvânturilor parlamentare în care apar elemente argotice va fi evaluată în acord cu două proprietăți: i) *relevanța este o proprietate potențială* (Sperber, Wilson 2004: 608), ceea ce înseamnă că, potrivit observațiilor făcute de Black (2006: 81), un enunț este relevant dacă generează *efect cognitiv pozitiv*², altfel spus, dacă produce schimbări în universul de cunoaștere al receptorului și ii) *relevanța este o proprietate graduală* (Sperber, Wilson 2004: 612 ș.u.), în sensul că ea este direct proporțională cu efectul cognitiv dezvoltat și invers proporțională cu efortul de înțelegere depus de receptor. Cu alte cuvinte, cu cât efectul cognitiv al unei comunicări este mai puternic, cu atât mai mare este relevanța unei comunicări și cu cât efortul de înțelegere este mai mare, cu atât mai mică este relevanța unui act discursiv.

Prin valorificarea coordonatelor teoretice de mai sus urmim reliefaarea unor proprietăți simptomatice pentru starea discursului parlamentar românesc actual. Pentru a identifica și interpreta respectivele proprietăți este, mai întâi, necesară o delimitare a conceptelor operaționale implicate în analiza materialului factual.

intenționalitatea și efectele discursive. În viziunea lui Aristotel discursul public este un act deliberat, un act orientat către celălalt, un act în care prin care se concretizează capacitatea de a convinge. J. L. Austin (2005: 100 ș.u.) descrie în termeni asemănători *efectul perlocuționar*: „A spune ceva va aduce deseori, ba chiar în mod obișnuit, după sine producerea anumitor efecte asupra sentimentelor, gândurilor sau acțiunilor auditorului sau a vorbitorului sau a altor persoane”.

¹ Prin raportare critică la clasificarea lui J. L. Austin (2005: 137–150), J. R. Searle (1979: 1–29) propune o taxonomie mai precisă a actelor ilocuționale: *asertive, directive, comisiuni, expresive și declarative*.

² Cel mai important tip de efect cognitiv este *implicarea contextuală*, adică o concluzie rezultată din interpretarea legăturilor dintre datele de realitate sau de limbaj aflate la dispoziția receptorului și contextul (cadrul, situația) în care acestea apar (Black 2006: 81).

1.1. Discurs politic, discurs parlamentar, declara ie politic

În ciuda bog iei de lucr ri i a diversit ii de perspective tiin ifice din unghiul i cu mijloacele c rora este interpretat discursivitatea, nu exist un acord unanim între cercet tori cu privire la accep iile atribuite *discursului*. Sfera de cuprindere a cuvântului provoac ambiguit i amplificate de posibilit ile combinatorii ale termenului: discurs *literar*, *tiin ific*, *religios*, *politic*, *metaforic*, *narativ* etc. F r a încerca o defini ie exact , ne limit m s afirm m c *discursul politic* reflect existen a i amploarea rela iilor dintre ideologia politic , limb i realitate. Van Dijk (2002:204) observ c orice discurs politic se structureaz pe trei nivele (dimensiuni): nivelul de baz (al indivizilor), nivelul intermediar (al grupurilor i institu iilor politice) i nivelul superior (al sistemelor politice). În nivelul de baz , al activit ii discursive individuale, sunt prefigurate i nivelele superioare. Actorul politic vorbe te în nume propriu dar i i legitimeaz discursul prin apartenen a la o organiza ie, prin promovarea unei ideologii i ac ioneaz sau reac ioneaz în interiorul unui sistem politic. În activitatea concret de comunicare, raportul *om – limb – realitate* este guvernat de solidaritatea *planului cognitiv* cu *planul lingvistic*, astfel încât orice act discursiv, ca ansamblu de enun uri, reflect existen a unui *model cognitiv* constituit din reprezent ri, credin e i valori. În cercetarea discursului politic cu mijloacele analizei critice a discursului este supus investiga iei tiin ifice leg tura faptelor de limb cu valorile, credin ele i reprezent rile ideologice puse în circula ie de actorii politici. Prin restrângere, *discursul parlamentar* poate fi definit ca expresie comunicativ a activit ii i valorilor promovate de membrii Parlamentului. Nu trebuie s se în eleag de aici c orice cuvântare a unui deputat sau senator este un discurs parlamentar. Între speciile acestui gen de discurs politic pot fi incluse *declara ia politic* , *dezbaterea*, *interpelarea*, *mo iunea*, *peti ia*, *pactul politic*, adic actele discursive considerate manifest ri ale activit ii politice i a c ror desf urare este adesea reglementat .

Declara ia politic , specia care formeaz obiectul de cercetare al studiului de fa , este o cuvântare relativ concis prin care un actor politic, membru al Parlamentului, prezint , din perspectiv i ini iativ proprii i/sau din perspectiva ori la cererea grupului politic din care face parte, reflec ii i comentarii referitoare la un anumit eveniment.

1.2. Tr s turi discursive ale declara iei politice

Declara ia politic este, cel mai adesea, o comunicare scris pentru a fi rostit , fapt ce o transform într-un act discursiv ale c rui inten ii i efecte sunt sau ar trebui s fie bine cânt rite de creatorul mesajului. Spre deosebire de alte declara ii, cum ar fi ocazionalele „reac ii” i opinii mediatizate ale actorilor politici invita i s se pronun e în leg tur cu diverse întâmpl ri, declara iile parlamentare au *caracter institu ional*, în sensul c ele se rostesc într-un cadru prestabilit i recunoscut ca atare (Chilton 2004: 92 .u.). Astfel, Regulamentul Camerei Deputa ilor prevede, în capitolul al treilea, articolul 188, c „în fiecare zi de mar i primele 90 de minute ale edin ei vor fi rezervate pentru declara ii politice ale deputa ilor”, c ordinea cuvânt rilor se face pe grupuri parlamentare i c „durata interven iei nu poate dep i trei minute”. A adar, alocu iunile se înscriu într-un context institu ionalizat care, în timp, a favorizat apari ia unui ansamblu de „formule ritualizate” (Jakobson 1998: 53) ce evideniaz ac iunea func iei fatice¹. Aceste schimburi de replici prin care se legitimeaz calitatea (deputat,

¹ „Domnul Nicolae V c roiu: *Invit la cuvânt, din partea Grupului parlamentar al Partidului Social-Democrat, pe domnul senator Mihail Popescu i urmeaz domnul senator Gheorghe Funar// Domnul Mihail Popescu: Domnule pre edinte, Doamnelor i domnilor senatori (...)*” (edin a Senatului din 14 martie 2005); „Domnul Alexandru Pere : *Dau cuvântul domnului senator Dorel Borza, pentru a prezenta declara ia politic , se preg te te domnul senator Titus Corl ean, Grupul parlamentar al*

senator) și apartenența politică a parlamentarului reglează accesul la cuvânt (engl. *turn-taking rules*, cf. Chilton 2004: 93), sunt guvernate de principiul politicii și evidențiază existența unui cadru solemn.

Declarația politică este *un discurs polemic*. Ca și sloganul politic (S 1 v stru 2009: 263), ea este expresia angajării ideologic-discursive a actorilor politici. Acest trăsătură este proprie aproape tuturor speciilor de discurs politic. Pe de altă parte, orientarea către receptor și potențialul perlocuționar al declarațiilor politice ilustrează *caracterul spectacular* al comunicării politice. Eficiența discursivă a actorului politic ține de valorificarea mai multor „limbaje” și a unei „regii” discursive. Daniela Rovența-Frumuani identifică o „logică a spectacularului” (2005: 138) în comunicarea politică televizuală și dezbate, urmându-l pe E. Goffman, *dominanta dramaturgică* a discursului politic (2005: 143). Într-adevăr, declarațiile parlamentare ilustrează solidaritatea între verbal și non-verbal, mimica și gestul fiind uneori mai grăitoare decât vorba. Co-prezența cuvintelor și gesturilor reliefează intenționalitatea discursivă. Vestimentația, postura și replica sunt elemente esențiale ale reprezentărilor pe care omul politic o dă în fața publicului. De regulă, intervențiile discursive ale politicienilor sunt performanțe, puneri în act ale unor decizii rezultate din analiza unor scenarii posibile. Chiar dacă actorul politic este spontan, spontaneitatea riscă să fie pusă pe seama unei strategii.

Orice declarație politică are *caracter expresiv*. Discursul aduce în prim-plan o atitudine sau o stare, fie ea reală ori simulată. Expresivitatea actorului politic joacă un rol important în asigurarea eficienței discursive. Declarațiile sale sunt frecvent construite în jurul opozițiilor EU (noi, ai mei) – TU (voi, ai voștri), respectiv EU – EL/EA (ei, ele, ai lor), relații centrale pentru interpretarea deosebirilor între un discurs „bun” și unul „rău”. De aceea, demagogia, maniheismul și manipularea pot fi analizate din perspectiva antitezei între aparență și esență, din punctul de vedere al contrastelor dezvoltate în lumile de limbaj în care ființăm „EU”, „TU” și „EL/EA”. O lacrimă scapă la momentul potrivit poate aduce mai multe voturi decât o mie de cuvinte. Un rol bine jucat poate face diferența între o victorie și o înfrângere politică. Se poate, a adăuga, observa, fără a greși, că discursul politic are capacitatea de a „deghiza” o realitate sau de a „plămădi” o realitate¹. *Caracterul disimulat* (S 1 v stru 2009: 259) al discursului politic, în genere, și al declarațiilor politice, în speță, trebuie judecat în raport cu situația de comunicare și cu forța ilocuționară a lui rii de cuvânt. La rigoare, se poate face deosebirea între *disimulare* și *transformare*. Prin *transformare* în elegem că actorul politic are sau își ia libertatea de a chestiona validitatea spuselor adversarului și de a configura, în folos propriu, noțiunile vehiculate de preopinent. Dat fiind că discursul este reprezentarea unei ideologii politice (Wilson 2001: 401), se poate observa că aceleași fapte de limbă sunt întrebuințate de actorii politici pentru a-și confrunța rivalii sau pentru a clama superioritatea propriei ideologii. Acest fenomen este considerat de Van Dijk (2002: 208) o convertire a *cunoașterii factuale* („fapte”) în *cunoaștere evaluativă* („opinii”). Ceea ce actorii politici din Opoziție consideră a fi *fapte* (minciuna, corupția etc.) sunt interpretate ca simple *p reri* de adversarii din formațiunile aflate la Putere. De pildă, în declarațiile politice ale unor

Alianței politice PSD+PC.// Domnul Dorel Constantin Vasile Borza: *V mult umesc, domnule președinte*” (edină a Senatului din 29 iunie 2009) etc.

¹ Un exemplu de discurs politic prin care se suspendă relația limbă – realitate este limba de lemn. Prin raportare la afirmațiile lui Fr. Thom, Zafiu (2007: 31) notează că „limba de lemn apare ca discurs politic fără funcție referențială, bazat pe izolarea de real; un limbaj autosuficient, deturnat de la funcția informativă, dezvoltându-se în schimb funcția metalingvistică (de focalizare asupra codului) și producând un discurs în care problema adevărului nici nu se mai pune”.

parlamentari români, concepte precum *promisiune*, *corupție*, *minciună*¹ sunt transformate din *fapte* în „opinii” în funcție de locul de putere în care se află un partid într-o anumită legislatură. Totodată, trebuie observat că, spre deosebire de alte forme de discurs politic, declarația politică poate fi descrisă și ca metadiscurs (discurs despre discurs). *Caracterul metadiscursiv* (comentativ) poate fi profilat prin analiza deixisului și a unor verbe *dicendi*², fiindcă acestea sînt singurele evidențe lingvistice prin care se poate argumenta existența respectivei trăsături. În economia discursului, deixisul și verbele *dicendi* semnalez și o altă caracteristică, *deschiderea tematică*. Declarația politică poate fi un comentariu despre orice. Dacă alte specii ale discursului parlamentar – dezbateră, interpelare, moțiunea – sunt, prin natura funcției pe care o îndeplinesc, caracterizate de constrângere tematică, declarația politică poate fi alcătuită în jurul oricărei teme pe care vorbitorul o consideră demnă de a fi adusă la cunoștința auditoriului.

2. Declarațiile politice în argoul

Nu există încă o tipologie a declarațiilor politice în care apar elemente argotice și nici nu se poate realiza o clasificare riguroasă a acestora dat fiind că fiecare luare de cuvânt este un act de comunicare individual care pune în lumină competența și performanța vorbitorului, chipul în care acesta se raportează la realitate. De cele mai multe ori, declarațiile parlamentare sunt *expuneri* ale unor stări de fapt sau *comentarii* asupra unor întâmplări din realitate. În fond, aceste cuvântări pot fi deosebite din perspectiva genurilor retorice aristotelice (deliberativ, judiciar, demonstrativ). Utilul și dăunătorul, dreptatea și nedreptatea, lauda și blamul sunt, în

¹ O constantă a discursului parlamentar actual este aceea că membrii partidelor din Opoziție îi acuză colegii din partidele aflate la Putere de MINCIUNĂ, CORUPȚIE, FALSITATE și PROMISIUNI DE ARTE, domenii noionale cu reflectare foarte bogată, a căror cum rezultat din secvențele puse între paranteze pot fi marcate cu indici tematici: „Dincolo de [*perdelele de fum lansate permanent și sistematic de partidul de guvernământ*]_{MINCIUNĂ}, menite să cosmetizeze o realitate dramatică și dureroasă și să prezinte o [*imagine extern falsă a unui partid*]_{FALSITATE} și a unei guvernări receptate doar ca și [*campioni ai corupției pe glob*]_{CORUPȚIE}, PSD-ul, [*partidul baronilor centrali și locali*]_{CORUPȚIE}, vine cu mult nerușinare să lanseze [*un nou val de promisiuni electorale pentru apropiatele alegeri*]_{PROMISIUNI DE ARTE}”. (Valentin Adrian Iliescu, PD, edin a Camerei Deputaților din 28 septembrie 2004); „Încă nu sunteți convinși că [*cei din Coaliția de guvernare PNL-PD-UDMR-PC nu-și în promisiunile*]_{PROMISIUNI DE ARTE}. [*Au debatat în campania electorală și au scris în Programul de guvernare numai minciuni și încă continuă să o facă*]_{MINCIUNI}. (...) [*Baroniada Coaliției PNL-PD*]_{CORUPȚIE} continuă cu demiterea directorilor de coli, cu presiuni și anchete la nivelul colilor pentru a înlocui toate persoanele din funcție cu activiști de partid PNL-PD.” (Mihai Dumitriu, PSD, edin a Camerei Deputaților din 8 noiembrie 2005); „[*Măștile*]_{FALSITATE} au fost date jos și în fața noastră se prezintă astăzi un Guvern format din PD și PSD. Așa-ziii rivali politici s-au împăcat. [*Acuzațiile reciproce despre corupție, despre abuzuri*]_{CORUPȚIE}, [*discursurile goale despre stînga și despre dreapta*]_{FALSITATE}, [*jurmintele făcute în fața electoratului că nu vor colabora niciodată unii cu alții*]_{PROMISIUNI DE ARTE}, toate acestea au fost uitate.” (Călin Popescu-Trișoreanu, PNL, edin a Comunei Camerei Deputaților și Senatului din 22 decembrie 2008).

² „Cum altfel pot să calific recentă declarația făcută la Paris, de președintele României, precum că, vezi Doamne, în România nu mai există corupție la vârf?! Or, domnule președinte habar nu are ce se întâmplă în această țară, or vrea să joace rol de fat mare! (Nicolae Popa, PDSR (Independent), edin a Camerei Deputaților din 5 octombrie 1999); „*Anul trecut, Guvernul României le promitea grevii tîilor din sistemul de învățământ și studenților o schimbare radicală în bine a condițiilor în care aceștia își desfășoară activitatea.*” (Mihai Cristian Apostolache, PSD, edin a Camerei Deputaților din 28 februarie 2006); „*Un antevorbitor făcea referire la deficiențele sistemului de salarizare al bugetarilor. În același sens, mă voi referi la „Învățământul, eterna cenușă reasă*” (Mircea Costache, PRM, edin a Camerei Deputaților din 2 mai 2006) etc.

viziunea lui Aristotel (2004: 103), scopurile care permit relevarea diferențelor și nu este dificil de remarcat că declarațiile politice ale parlamentarilor întesc spre astfel de finalități. În acord cu taxonomia Stagiritului, analiza cuvânturilor parlamentare în care apar argotisme permite conturarea câtorva tipuri a căror identitate poate fi succint sintetizată.

2.1. Tipuri de declarații politice

Declarația „portret” este o comunicare centrată pe un personaj. Caracterizarea este uneori aluzivă iar portretizarea urmărește identificarea unui tip uman, în genul fiziologiei sau pamfletului, dar se situează la mare distanță de înțelegerea estetică a celor două tipuri de scrieri literare. Într-o asemenea declarație, recursul la argou poate fi, eventual, justificat prin prisma *efectelor de evocare* (Bally, 1951/I: 203 .u.), adică a necesității de a configura portretul prin fapte de limbă adecvate «mediului» din care provine personajul¹.

Declarația „nara iune” își are originea tot în încercarea de a literaturiza realul. Nescocirea unei „povești” a cărei funcție este de a obține simpatia amicilor politici, prin ridiculizarea adversarilor, nu depășește anvergura faptului banal a cărui importanță este, ca și în presa actuală, amplificată prin senzaționalul de limbaj (Zafiu, 2004: 25 .u.). În acest context discursiv, argoul funcționează ca adjuvant ce întărește situarea rivalilor politici într-o lumină negativă².

Declarația „repro” este o luare de cuvânt prin care autorul își admonestează adversarii. Unele secvențe discursive accentuează rolul de paznic al bunelor obiceiuri pe care și-l asumă emitorul iar argotismele funcționează ca elemente de contrast prin care se semnalează abaterea de la exigențele comunicării publice³. O altă formă de manifestare a atitudinii de respingere sau de adeziune față de spusese sau de acțiunile cuiva este *declarația „în ram”*, prin care vorbitorul transpune, în stil direct, considerațiile, reale sau presupuse, ale unui adversar, cu scopul de a accentua diferențele între modelul pozitiv (personal sau de grup) și cel negativ (individual sau colectiv), aspect ce confirmă validitatea modelului propus de Van

¹„Nae este deputat. Căruel și frumulel. mecher și plin de bani. și plin de tupeu. și de fișe. Unde este un ban de împărțit, hop și el. Că a se p strează mandatul, cu bani mulți. (...) Pe la Parlament vine «mai rău, și-i mai drăgu». și atunci doar ca să mai fac *o combina ie politică, o afacere, un men*. Sau și-și ia *salariul de barosan*. (...) nu greșim dacă îi spunem Nae polivalentu' sau Nae deputatu', Nae antreprenoru', Nae distribuitoru', Nae combinatoru', Nae vidanjoru' și, nu în ultimul rând, Nae agentu' imobiliar.” (Valentin Iliescu, PD, edin a Camerei Deputaților din 11 noiembrie 2007). Portretizarea „pamfletară” a parlamentarului corupt ilustrează dorința emitorului de a fi original, de a impune un stil individual, însă aglomerarea de mărci ale ironiei (diminutivarea peiorativă, argotismele, repetiția enumerativă) alterează relevanța comunicării. În discursul parlamentar, imitarea modelelor literare și publicistice nu este decât rareori o strategie eficientă de generare a unor prefaceri durabile în orizontul de așteptare al receptorului.

²„Totul a decurs fără cusur, iar după vot *bieții* cu papioane jubilaу, broscii cântau iar în arii de bălăroiau în jurul domnului Patriciu, deranja și doar de supramotivatul Tăriceanu. A doua zi, la propunerea în eleptului Chiuariu, prin ordonanță de urgență, miniștrii penali au desființat comisia unde se duceau miniștrii înainte de *«mititica»*.” (Cornel Țirbe, PD-L, edin a Camerei Deputaților din 16 octombrie 2007)

³„Actuala moșie este culmea demagogiei și neprișterii. Într-un limbaj trivial, jignind pe toată lumea - de la aleși locali la manageri de societăți - într-o devălmășie de nedescris deseori, citind textul, m-am întrebat dacă nu cumva este o ciornă pentru un extemporal la coala românească despre limbajul impropriu dialogului parlamentar sau poate schișa unei viitoare melodii a BUG Mafia. *Le recomand următoarele cuvinte omise: mangleal, abureal, eap, miștoși și a mai departe*. Astfel, textul devine excepțional, prin caracterul său suburban în cadrul luptei politice.” (Valeriu Ștefan Zgonea, PSD, edin a Camerei Deputaților din 19 martie 2002)

Dijk. În acest tipar discursiv, elementele de argou funcionează aproape invariabil ca mrci descriptive¹ (Irimia, 1999: 68).

Declara ia „metadiscurs” se deosebe te de *declara ia „în ram ”* prin faptul c actorul politic recurge la argou în chip direct, nu prin argumentul citirii, i explic auditoriului în esurile argotismelor². Spre deosebire de tipurile mai sus men ionate, declara iile sau secven ele metadiscursive reflect nu doar performan a comunicativ a vorbitorului ci i competen a comunicativ a acestuia, cunoa terea sa despre codul utilizat. În acest caz, elementul argotic apare în discurs ca element asumat, întrebuintat cu „naturale e”, nu ca artificiu³ prin care se urm re te ob inerea unui efect perlocu ionar.

2.2. Declara ia „invectiv ”

Declara ia „invectiv ” este expresia discursiv a agresivit ii. Violen a de limbaj, manifestare care, în realiz rile ei extreme i nemotivate, poate fi înscris în fenomenologia patologiei discursive⁴, reprezint un aspect constitutiv al discursului politic considerat ca discurs polemic.

Din punct de vedere macrostructural, declara ia „invectiv ” este adesea organizat în jurul unor marote discursive care se concretizeaz în formule-cli eu reprezentative pentru aspecte tematice precum falimentul politic, manipularea prin pres , corup ia, conspira ionismul, despotismul⁵ etc. Acest tip de declara ie ilustreaz situarea actorului politic în câmpul comunicativ al intoleran ei fa de alte modele discursive din sfera politic . Sub aparen a necesit ii de a rosti adev rul, invectiva devine o diatrib despre irelevan a dialogului i a cooper rii. Din punct de vedere microstructural, declara ia „invectiv ” este constituit din *tirade*⁶ care accentueaz contrastul dintre prolixitatea din planul expresiei i s r cia de con inut

¹ „În timp ce [Guvernul Boc munce te]_{MODEL POZITIV COLECTIV}, [liderii social-democra i se preocup doar de campania electoral]_{MODEL NEGATIV COLECTIV (...)}. Ace tia din urm i-au g sit i [un purt tor de cuvânt pe m sur : Radu Maz re]_{MODEL NEGATIV INDIVIDUAL}. Iat comentariul elevat al acestuia în leg tur cu Programul «Prima cas »: [«A venit Boc cu vr jeala asta. P i cum s îl las eu pe Pogea, când am jum tate de guvern, s fac bagabon eala asta? tia cum ajuns mini tri de finan e, cum sunt de tep i»]_{STIL DIRECT}.” (Dorel Constantin Vasile Borza, PD-L, edin a Senatului din 29 iunie 2009)

² „Tot ce vedem în aceste zile la televizor, parc vrea s ne conving c suntem o ar de – am s v rog s -mi scuza i limbajul neacademic – de «botani ti», adic cei care în limbaj de cartier «pun botul», care cred tot ce li se spune, care cred tot ce li se arat , f r s judece cu propria lor minte.” (Constan a Ionica Popescu, PC, edin a Camerei Deputa ilor din 16 octombrie 2007)

³ Termenul *artificiu* este întrebuintat cu o valorare asem n toare celei date de Iordan (1975: 12): „stilul este, într-o larg m sur , un produs voit, c utat, artificial (subl.n.-I.M.)”.

⁴ Diagnosticul maiorescian privind patologia discursiv este elocvent: „Simptomele patologice ale amei ei produse prin întrebuintarea nefireasc a cuvintelor ni se înf i eaz treptat dup intensitatea îmboln virii. Primul simptom este o cantitate nepotrivit a vorbelor în compara ie cu spiritul c ruia vor s -i serveasc de îmbr c minte. În curând, se arat al doilea simptom în dep rtarea oric rui spirit i întrebuintarea cuvintelor seci (...) Vine apoi sl birea manifest a inteligen ei: pierderea oric rui ir logic, contrazicerea gândurilor puse lâng olalt , violen a nemotivat a limbajului” (Maiorescu, 2003: 190)

⁵ „Ajungând membri ai Uniunii, cu palate ig ne ti, cu vilele din furat, cu o ar devastat de corup ie, cu alegeri furate, cu televiziuni mafioate, cu instituii maneliste, suspiciunea c edificiul european s-a degradat, iar aderarea noastr e doar perdeaua de fum care ascunde marele jaf na ional post-decembrist nu va mai fi o simpl prezum ie, ci atestarea unui crud adev r” (Costache Mircea, PRM, edin a Camerei Deputa ilor din 20 iunie 2006).

⁶ „Vor triumfa deplin sfararii, buticarii, borduri tii, asfaltatorii, trafican ii de energie i to i mecherii, gunoierii pe bani publici, aviarii i to i menarii, cocotele i marionetele din societatea servil ” (Costache Mircea, PRM, edin a Camerei Deputa ilor din 26 iunie 2007).

a comunicării. În termenii *teoriei relevanței*, asemenea secvențe nu generează efecte cognitive pozitive durabile, așa cum, probabil, crede emitorul. Dimpotrivă, ele supun receptorul unei avalanșe de cuvinte care determină creșterea efortului de înțelegere a cuvântului, o dată cu aceasta, diminuarea relevanței discursive. *Acumularea prin enumerare*¹ și *acumularea prin echivalență*² sunt realizările sintactice dominante prin care se suprimă relevanța discursului. Excesul de structuri nominale aflate în relație de coordonare sau de echivalență are caracter parazitărilor întrucât reflectă alterarea solidarității între economia expresiei și cea a conținutului. Asumându-ne perspectiva analizei critice a discursului, observăm că tiradele vizează *legitimarea maniheistă*. Celălalt, fie acesta un individ sau un grup, devine exponent al Roului iar Eul își apropie și se erijează în protector al Binelui. Foaia ilocutionară a legitimității maniheiste se concretizează în abundența de *directive*³, *expresive*⁴ și *declarative*⁵. În asemenea asemenea contexte lingvistice, elementul argotic este întrebuit pentru potențialul său peiorativ și pentru capacitatea sa de a intensifica stilistic tematica discursivă.

Declarația „inactivă” este expresia atacului față de care calomniat. Tehnicile de atac variază în funcție de temă și de scopul cuvântului, cele mai întâlnite strategii fiind: a) *agresarea numelui*⁶, b) *recursul la porecle și supranume*⁷, c) *insulta*⁸, d) *monologul dramatizat*⁹ și e)

¹ „A teptăm lista celor 3000 de multimiliardari în lei, a celor 300 de mii de mari proprietari de palate vile, hoteluri, limuzine, pontoane, iahturi etc. și a celor 3 milioane de păgari, de magistrați, polițiști, comitari, proxeniști, traficanți de alcool, funcționari guvernamentali, patroni de cazinouri, și în general, de infractori care acumulează averi mobiliare și imobiliare colosale care repatriază valuta, sau o înlocuiesc în locuri tînuite și nu plătesc un leu la Statul Român, nici măcar curentul electric” (Costache Mircea, PRM, edin a Camerei Deputaților din 18 noiembrie 2003).

² „Demagogia, populismul ieftin, falsul și minciuna fac din aceste personaje dornice de putere ni te «*păclici*» frivoli, ni te Pinocchio în politica românească, victime sigure ale cutremurelor ce-ia teaptă” (Petre Posea, PSD, edin a Camerei Deputaților din 25 noiembrie 2003).

³ „[Adresez un îndemn colegial adevărat alor liberali botoșeni]BINELE: [feriți-vă de jigodii, căci acestea nu au discernământ, necunoscând limita bunului simț și a omeniei.]”RUL (Liviu Câmpănu, PNL, edin a Camerei Deputaților din 7 noiembrie 2006).

⁴ „Aproape că mi se face din nou frică să mai trăiesc [în România hidoit de boci, cocoși, videni, sulfine, manoci și toată fauna oligarhilor veritabili]RUL Îmbogățiți din banii [noștri]BINELE, care fabrică în uzina DNA dosare [celor care nu au ciocul mic]BINELE, la fel ca în vremurile cele mai negre ale dejismului” (Ioan Andreia, PC; edin a Camerei Deputaților din 25 septembrie 2007).

⁵ „Să fie clar, parteneriatul strategic cu America a fost moștenit și nu inaugurat de domnul președinte Băsescu cu ocazia recentei sale vizite acolo, indiferent ce pretinde și sus în generalul Păcepa și al iagarici și aplaudaci” (Mihail Popescu, PSD, edin a Senatului din 14 martie 2005).

⁶ „Trăiască coana Udrea Nu și, Spaima Constituției!” (Costache Mircea, PRM, edin a Camerei Deputaților din 26 iunie 2007).

⁷ „Urechilă-Mele canule-a încercat pe toate, fiind succesiv, comunist-fesenist-aperist, iar acum liberal” (Petre Posea, PSD, edin a Camerei Deputaților din 25 noiembrie 2003).

⁸ „Cu borfașii tăia vrea matrozul dezaxat să convingă că în doi ani și jumătate de mandat n-a putut lupta cu mafia și cu corupții, din cauza mea, fiindcă nu l-am lăsat noi sau PRM-ul? Hai sictir!” (Costache Mircea, PRM, edin a Camerei Deputaților din 8 mai 2007).

⁹ „Nu, pe bune, care este treaba? Ce, nu mai e Iorga în Casa Universității de vară? O fi având datorii, dar i-au luat casa? Cum, a murit? L-au omorât? Păi, l-or fi omorât de fraier! **mecherul de mecher se scoate, bă!** Hai la Blu – a să se numească discoteca – **să ne matolim!** Unde e acum discoteca pe vremuri era un cinema și ei dădeau toate filmele lui Sergiu Nicolaescu” (Constantin Găucan, PRM, edin a Senatului din 2 februarie 2004).

*aluzia obscen*¹. Secvenele care ilustrează aceste tehnici probează că recursul la argou relevă existența unei convergențe expresive ce se stabilește între obscenitate, vulgaritate și familiaritate, însă această convergență expresivă este deplasată din zona ei de manifestare naturală, limbajul suburban și grefat pe modelele registrului formal. O asemenea transmutare generează un hibrid discursiv inadecvat atât în raport cu norma literară, refractar la infuzia de elemente marginale, cât și cu norma populară, a cărei identitate nu se întemeiază pe încălcarea abuzivă a tabuurilor.

3. Concluzii

Recursul parlamentarilor la argou este sporadic, dar reprezintă o tendință aflată în expansiune. Comparativ cu perioada 1996-2000, în legislaturile următoare se remarcă creșterea numărului de argotisme folosite în declarațiile politice. Prezidențierea argoului în discursul politic poate fi interpretată nu doar ca efect al educației fragile de care dau dovadă unii dintre actorii politici, ci și ca rezultat al *tabloidizării*, proces de diminuare a rigorilor comunicării publice, mai cu seamă în mass-media românească. Argotismele care apar în discursul parlamentar sunt fapte de limbă din stratul argotic comun (Milic 2009: 45), fiind cunoscute de un număr mare de vorbitori. În declarația politică, elementele de argou îndeplinesc roluri discursive diverse și sunt adesea percepute ca fapte de limbă ce permit intensificarea atitudinii depreciative. În plan semantic, domeniile non-lingvistice cu cea mai amplă reprezentare sunt: 1) INFRACȚIONALITATEA (FURTUL și CORUPȚIA, în special): *blat, ca caval, c pu ar, ciordeal, combina ie, combinator, a lua dreptul, mangleal, mititica, mân rie, pârnaie, epar, a epui*; 2) DISCURSIVITATEA „GOAL”: *abureal, b g tor de strâmbe, caterinc, ciocu' mic, a pune botul, vr jeal* și 3) TIPURILE UMANE: *agarici, botanist, combinator, jupân, menar, machitor*.

Din perspectiva teoriei relevanței, se observă că declarația politică, percepută ca discurs de „atitudine”, nu de „concepție”, are un grad scăzut de relevanță întrucât nu generează efecte cognitive durabile. Dimpotrivă, exemplele analizate sugerează că declarațiile sunt realizări ablonarde, previzibile și ineficiente. În termeni simbolici, s-ar putea specula că întrebuințarea argoului în discursul politic reflectă „adolescența” limbajului politic românesc cu tot ceea ce decurge de aici: lipsă de maturitate, afectare, agresivitate și apel exagerat la emoție, în defavoarea rațiunii.

BIBLIOGRAFIE

- Aristotel, 2004, *Retorica*, traducere de Maria Cristina Andrieș, București, Editura Iri.
- Austin, John L., 2005, *Cum s faci lucruri cu vorbe*, traducere de Sorana Corneanu, Pitești, Editura Paralela 45.
- Bally, Charles, 1951, *Traité de stylistique française*, volume I, Geneve, Librairie Georg & Co. S.A., Paris Librairie C. Klincksieck.
- Black, Elizabeth, 2006, *Pragmatic Stylistics*, Edinburgh, Edinburgh University Press.
- Cesereanu, Ruxandra, 2003, *Imaginarul violent al românilor*, București, Editura Humanitas.
- Chilton, Paul, 2004, *Analysing Political Discourse: Theory and Practice*, London, New York, Routledge.
- Foucault, Michel, 2005, *Cuvintele și lucrurile*, traducere de Bogdan Ghiu și Mircea Vasilescu, București, Editura Rao.
- Horn, Laurence R., Gregory Ward (eds.), 2004, *The Handbook of Pragmatics*, Blackwell Publishing, online.

¹ „Alo! Dragi colegi, propun să punem mână de la mână și să-i dăm niște ciocane lui Avramescu. Dar dacă nu ne lasă Roberta? Să-i dăm și ei...?!? (...) În concluzie, să-i luăm la ciocane!” (Adrian Solomon, edin a Camerei Deputaților din 13 octombrie 2009).

- Jordan, Iorgu, 1975, *Stilistica limbii române*, București, Editura științifică.
- Irimia, Dumitru, 1999, *Introducere în stilistică*, Editura Polirom, Iași.
- Jakobson, Roman, 1998, „Funcțiile limbii” în Ion Coteanu (ed.), *Crestoma ie de lingvistică generală*, București, Editura Fundației „România de mâine”.
- Maiorescu, Titu, 2003, *Critice*, București, Chișinău, Editura Litera Internațional.
- Milic, Ioan, 2009, *Expresivitatea argoului*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Rovența-Frumușani, Daniela, 2005, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, București, Editura Tritonic.
- Silvstru, Constantin, 2009, *Discursul puterii*, București, Editura Tritonic.
- Searle, John, L., 1979, *Expression and Meaning. Studies in the Theory of Speech Acts*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Sperber, Dan, Deirdre Wilson, 2004, „Relevance Theory” în Horn, Ward (eds.) 2004: 607–632.
- Van Dijk, Teun, 2002, „Political discourse and political cognition” în Paul A. Chilton, Christina Schäffner (eds.), *Politics as Text and Talk*, Amsterdam, Philadelphia, John Benjamins.
- Vianu, Tudor, 1968, „Dubla intenție a limbajului și problema stilului” în *Studii de stilistică*, București, Editura didactică și pedagogică.
- Wilson, John, 2001, „Political discourse” în Deborah Schiffrin, Deborah Tannen, Heidi E. Hamilton (eds.), *The Handbook of Discourse Analysis*, Blackwell Publishers, Oxford, UK, Malden, Massachusetts, USA, p. 398-415.
- Zafiu, Rodica, 2004, *Diversitate stilistică în româna actuală*, București, Editura Universității din București.
- Zafiu, Rodica, 2007, *Limbaj și politică*, București, Editura Universității din București.

The Use of Slang in the Parliamentary Discourse

The paper examines the use of slang in the contemporary Romanian parliamentary discourse. The research is carried out within the theoretical framework of the Relevance Theory, Critical Discourse Analysis and Speech Act Theory. The analysis focuses on the pragmatic and rhetorical dynamics of slang words in various political declarations by providing both a typology and an adequate means to describe this species of political discourse with emphasis on both the macro-structural properties and the micro-structural organization.